

JYX

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Viitasalo, Katri

Title: Mistä taloussosiaalityössä on kyse?

Year: 2019

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & Jyväskylän yliopisto, 2019

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Viitasalo, K. (2019). Mistä taloussosiaalityössä on kyse?. In M. Zechner, S. Karjalainen, & K. Viitasalo (Eds.), *Avauksia taloussosiaalityöstä* (pp. 8-15). Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7780-1>

MISTÄ TALOUSSOSIAALITYÖSSÄ ON KYSE?

Katri Viitasalo

Sosiaalityössä on pitkä perinne ja kokemus köyhyiden vastaisesta toiminnasta ja työskentelystä pienituloisten parissa (Birkenmaier 2012; Wolfsohn & Michaeli 2014, 6). Sosiaalityöntekijöitä voidaan pitää avaintoimijoina ruohonjuuritasolla, kun halutaan tavoittaa taloudellisesti haavoittuvassa asemassa eläviä. Tämä ei välttämättä tarkoita sitä, että toimeentulovaikeudet olisivat ensisijainen ongelma, jota sosiaalityössä käsitellään. Toisin päin katsottuna tilapäinen taloudellisen avun tarve ei sekään automaattisesti liity sosiaalityön tuen tarpeeseen. Sosiaalityön tuen tarve tulee ajankohtaiseksi tilanteissa, joissa ihminen ei yrityksistään huolimatta pysty ratkaisemaan vaikeuksia elämäntilanteessaan (Kangas 2011, 30). Nämä ovat usein syy siihen, että ihminen kääntyy tai häntä neuvotaan kääntymään sosiaalityöntekijän puoleen (Waldegrave 2005).

Vaikka toimeentulon vaikeudet, köyhyys sekä taloudellisten resurssien ja voimavarojen puute ovat sosiaalityössä tuttuja, niihin liittyy haasteensa sosiaalityön käytännöissä (ks. Krumer-Nevo, Monnickendam & Weiss-Gal 2009; Stuart 2013). Kunnissa tehtävä sosiaalityö, erityisesti aikuisten parissa, on Suomessa keskittynyt tyypillisesti toimeentulotukeen ja työllistymistä edistävään aktivointiin. Vaikka aktivointi ja rahansiirtoina toteutettava tuki on tärkeää, asiakkaita sopeuttava sekä rakenteita ja käytäntöjä ylläpitävä suunta on liiaksi painottunut ja sosiaalityön yhteiskunnallinen tehtävä kapeutunut ja asema heikentynyt. (Blomgren ym. 2016.) Syrjinnän ja sarron poistaminen sekä sosiaalityön pyrkimys edistää oikeudenmukaisuutta ja ihmisten tasa-arvoa ovat jääneet varjoon. Toimiminen yhteiskunnallisten epäkohtien ehkäisemiseksi niin asiakkaiden kuin laajemmin heikossa asemassa olevien tilanteen parantamiseksi on sosiaalityön ydintä (IFSW 2016).

Tästä lähtökohdasta olen ottanut tehtäväkseni esitellä talouden ja toimeentulon kysymyksiä sosiaalityössä paneutumalla siihen, miten sosiaalityöllä pyritään vahvistamaan taloudellista toimintakykyä ja tukemaan ihmisten elämäntilannetta. Olen väitöskirjassani perehtynyt muun muassa Yhdysvalloissa kehitettyyn uuteen taloussosiaalityön orientaatioon (*financial social work*, Viitasalo 2018). Keskeisenä teoreettisena viitekehysenä toimii tutkimustraditio, joka tunnetaan toimintakykyteorian tai teoriana toimintamahdollisuuksista (*capability-* tai *capability approach* -tutkimustraditio). Lähden liikkeelle tähän pohjautuvasta *taloudellisen toimintakyvyn* käsitteestä. Esittelen taloussosiaalityötä, jolla pyritään ”haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten, perheiden ja yhteisöjen taloudellisen vakauden ja hyvinvoinnin edistämiseen” (University of Maryland 2010). Taloudellisesta avustamisesta piirtyy tämän myötä toimintaa, joka perustuu kokonaisvaltaiseen taloudellisten ongelmien käsittelyyn.

Taloudellinen toimintakyky

Toimintakykyteoria nojautuu käsitykseen hyvinvoinnista, joka rakentuu toimintakyvyille (Nussbaum & Sen 1993; Sen 1999; Aaltio 2013, 54; Viitasalo 2018, 25.) Kyse on monitieteisestä tutkimustraditiosta, joka selittää hyvinvointia autonomiaan ja osallisuuteen liittyvien tekijöiden avulla. Viitekehys tarjoaa tieteellisiä välineitä, joiden keinoin voidaan arvioida ja tutkia hyvinvointia ja sosiaalisia käytänteitä, poliittisia malleja ja yhteiskunnallisia järjestelmiä sekä niiden kehittämistä (Alkire 2005, 116; Robeyns 2005, 94). Edistyksen mittarina toimii se, mitä ihmisen on mahdollista tehdä ja olla (Robeyns 2005, 94–95). Ihmisten toimintakyky on riippuvainen sekä yksilökohtaisista ominaisuuksista että instituutioiden kautta järjestetyistä mahdollisuuksista kehittyä ihmisenä ja toimia osana yhteisöä (Aaltio 2013, 58; Viitasalo 2018).

Taloudellinen toimintakyky (tai toimintakykyisyys, *financial capability*) on tutkimustraditioon yhdistyvä käsite (Sherraden 2010; 2013). Se viittaa yksilö-, perhe- ja yhteisöjen tason taloudelliseen toimintaan (ks. Atkinson ym. 2006, 10). Osaltaan kyse on taloudellisesta lukutaidosta (ja taloudellisesta osaamisesta, *financial literacy*), joka määritelmällisesti yhdistyy kykyyn tehdä taloudellisia valintoja ja toimia taloudellisesti perustellulla tavalla (OECD 2005). Toimintakyvyn käsitteessä näkökulma on kuitenkin laajempi: se kattaa taloudelliset tiedot ja taidot, arkisen taloudenhallinnan, kyvyn varautua tulevaisuuteen ja muutoksiin, valinnat, jotka liittyvät erilaisiin palveluihin ja tuotteisiin sekä kyvyn seurata taloutta (ks. Braunstein & Welch 2002; Atkinson ym. 2006; Lusardi & Mitchell 2009). Olennaista on myös sen huomioiminen, että taloudellista käytöstä ohjaavat arvot, asenteet ja ajatukset, jolloin taloudellinen sosialisatio näyttäytyy merkityksellisenä tekijänä (Vitt 2009).

Lähtökohtaisesti siis yksilökohtaiset kyvyt ja mahdollisuudet muodostavat taloudellista toimintakykyä (Johnson & Sherraden 2007; Frey ym. 2017, 129). Lisäksi toimintakykyyn vaikuttavat perustavalla tavalla rakenteet ja olemassa olevat instituutiot (Johnson & Sherraden 2007). Pelkkä yksilöille osoitettu taloudellinen koulutus ei riitä vahvistamaan taloudellista toimintakykyä ja taloudellisia voimavaroja, sillä taloudellinen koulutus ei automaattisesti korjaa institutionaalisia esteitä ja epäkohtia. Olennaista on tässä yhteydessä sosiaalityön pyrkimys muuttaa ja parantaa myös rakenteita ja vaikuttaa instituutioiden tasolla (*financial inclusion*, Sherraden 2010, 1–2; 2013.)

Toimintakyvyn tukeminen

Sosiaalityössä työskennellään elämän ongelmatilanteiden poistamiseksi ja hyvinvoinnin lisäämiseksi (ks. IFSW 2016), mikä tarkoittaa toimia myös ihmisten taloudellisen toimintakyvyn vahvistamiseksi. On tarpeen tunnistaa ihmisten elämään liittyvät taloudelliset realiteetit sekä etsiä avun tarpeisiin ratkaisuja ja vastauksia sen mukaan, mitä tilanne kulloinkin vaatii. Keskittyminen taloudellista toimintakykyä vahvistavan osaamisen lisäämiseen on tärkeää (University of Maryland 2010). Niin sosiaalityön tutkimuksessa, opetuksessa kuin käytännön sosiaalityössäkin on tarve kehittää ammatillista osaamista taloudellisten toimintakykyjen tukemiseen (Despard & Chowa 2010, 27).

Avaan seuraavan kuvion (kuvio 1) avulla sitä, millaisilla ulottuvuuksilla sosiaalityössä pyritään taloudellisen toimintakyvyn vahvistamiseen.¹ Olen koonnut kuvioon tiivistetysti sen, mitä tuki kolmijaottelun ulottuvuuksilla tarkoittaa ja esimerkit siitä, mitä tuki tarkoittaa käytännön sosiaalityössä.

Kuvio 1. Taloudellista toimintakykyä vahvistava tuki sosiaalityössä.

Tarkastelen seuraavaksi, kuinka taloudellisen toimintakyvyn vahvistaminen voi toteutua sosiaalityössä ja kuinka sosiaalityöllä pyritään parantamaan taloudellisesti haavoittuvassa asemassa olevien asemaa, elinolosuhteita ja taloudellista toimintakykyä. Etenen siten, että tarkastelen ensin taloudellisen toimintakyvyn vahvistamista asianajon ulottuvuudella. Kuviossa 1 esitellään seuraavaksi työmenetelmien taso. Siinä on kyse toimintamalleista, työmenetelmistä ja -välineistä, joilla asiakasta autetaan saavuttamaan asettamia tavoitteita suunnitelmallisesti. (Jokinen 2008, 115–116.) Käsillä olevan julkaisun myöhemmät luvut käsittelevät toimintamalleja, sovelluksia ja työvälineitä, joilla taloudellista toimintakykyä vahvistetaan käytännössä. Tässä luvussa en käsittele työvälineiden ja -menetelmien tasoa välttääkseni toiston. Siirryn sen sijaan tarkastelemaan taloudellisen toimintakyvyn vahvistamista kohtaamisen ulottuvuudella.

Asianajoa

Sosiaalityössä on kysymys hyvinvoinnille epäsuotuisien elämäntilanteiden ja olosuhteiden parantamisesta sekä yhteiskunnallisena että asiakaskohtaisena työnä (Pohjola 2011, 207). Asiakkaaksi tulevien yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen auttaminen on yksi osa työtä, mutta lisäksi pyritään vaikuttamaan yhteiskunnalliseen ajatteluun, palveluihin ja

¹ Sovellan kuviossa Arja Jokisen (2008) tekemää kolmijaottelua tuesta ja kontrollista sosiaalityön ammatillisessa toiminnassa. Jokinen (2008) on tarkastellut tuen ja kontrollin merkityksiä sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta ja jäsentänyt näitä moniulotteisen auttamistyön ulottuvuuksina asianajona, työmenetelmänä ja kohtaamisena.

päätöksentekoon. Nämä toiminnan muodot ja tavoitteet kietoutuvat toisiinsa, vaikka käytännössä sosiaalityöksi usein mielletään yksilökohtainen työskentely asiakkaiden parissa. Tässä *asianajo* viittaa toimiin asiakkaan edustajana tai puolestapuhujana sekä erityisesti vaikuttamistyöhön, jolla pyritään puuttumaan ja tarttumaan eriarvoisuuteen sekä parantamaan epäsuotuisia elämäntilanteita ja olosuhteita (ks. Jokinen 2008, 118–119).

Talouden ja toimeentulon ongelmat, joita sosiaalityössä kohdataan, ovat moninaisten tekijöiden ja prosessien seurausta (Despard, Chowa & Hart 2012). Osa taloudellisiin ongelmiin kytkeytyvistä tekijöistä on asiakkaana olevien ihmisten ja perheiden omien vaikuttamismahdollisuuksien ulkopuolella. Kyse voi olla työttömyydestä, riittämättömästä perusturvasta tai rajoitetuista mahdollisuuksista yhdistää työ- ja perhe-elämä tai järjestää asuminen. (Despard ym. 2012, 343.) Näissä yhteyksissä sosiaalityöntekijä tukee asiakasta pyrkimällä vaikuttamaan epäkohtiin, jotka tuottavat ongelmia, eriarvoisuutta ja syrjintää (ks. Jokinen 2008, 119). Sosiaalityössä painottuvat tällöin toimet taloudellisen toimintakyvyn vahvistamiseksi makrotasolla.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sosiaalityöntekijät voivat suunnitella ja osallistua erilaisten ohjelmien kehittämiseen. (Sherraden ym. 2017, 132.) Reeta Wolfsohn ja Dorlee Michaeli (2014, 10) esittävät, että sosiaalityössä toimitaan asianajajan roolissa siten, että pyritään varmistamaan ihmisten pääsy heidän tarvitsemiensa palveluiden pariin. Vaikuttaminen poliittiseen päätöksentekoon voi tapahtua paikallisella ja kansallisella mutta myös kansainvälisellä tasolla. Keinona voivat toimia erilaiset vaikuttamisen välineet: liittyminen poliittiseen järjestöön, erilaiset lobbaustehtävät tai kampanjat sekä osallistuminen yhdistystoimintaan (ks. Godberg 2012).

Sosiaalityön tehtävä ihmisten puolestapuhujana on yhteydessä sosiaalityön asiakkaiden vaikeaan asemaan palvelujärjestelmässä tai yhteiskunnassa yleisemmin (Jokinen 2008, 119). Asiakkaalta saattaa puuttua tietoja ja taitoja, joita palvelujärjestelmässä asioiminen edellyttää. Sosiaalityön asiakkaiden selviytymistä palvelujärjestelmän parissa heikentää se, että palveluiden saatavuus vaihtelee, ihmiset eivät tunne etuuksia eivätkä niiden saamiseen liittyviä tekijöitä ja velkojen järjestelyyn pääseminen kestää pitkään (Peura-Kapanen ym. 2016). Palveluiden saatavuus, käytettävyys, tunnistettavuus ja luotettavuus vaikuttavat keskeisesti taloudelliseen toimintakykyyn ja asiakkaiden tarpeeseen saada asianajoapua (Sherraden 2010, 8).

Taloudellisen tuen asema ja paikka suomalaisessa palvelujärjestelmässä on muutoksessa, mikä muokkaa toimeentulon käsittelyä sosiaalityössä. Pitkään ihmisten arkisen elämän raha-asioita ja toimeentulo-ongelmia käsiteltiin sosiaalityössä tekemällä päätöksiä, jotka koskivat toimeentulotukea (Peura-Kapanen ym. 2016, 29). Toimeentulotuki oli isossa roolissa suomalaisten sosiaalityöntekijöiden työtehtävissä (Blomgren & Kivipelto 2012, 52). Perustoimeentulotuen järjestämisvastuu siirtyi Kelan hoidettavaksi 1.1.2017 alkaen. Siirron tavoitteena oli muun muassa vahvistaa kansalaisten yhdenvertaisuutta, vähentää toimeentulotuen alikäyttöä sekä helpottaa asiakkaiden asiointia (Kela 2017). Siirron aiheuttamien vaikutusten arviointi on vielä kesken. Välittömiä seurauksia on toki jo esitelty (ks. Näätänen & Londén 2018). Siirron myötä sosiaalityössä luovuttiin vähäarvoisena työnä pidetystä perustoimeentulotuesta (Mäntysaari 1991, 169; Kankainen 2012, 82). Toisaalta tähän yhdistyy näkökohta siitä, että sosiaalityö on usein taho, jolta pyydetään apua vaikeaselkoisten toimeentulotukipäätösten selvittämisessä sekä mahdollisten valitusten tekemisessä. Siirto näyttää lisänneen painetta toimia asiakkaan edustajana ja puolestapuhujana esimerkiksi raha-asioiden ja etuuksien hoidossa Kelan kanssa (Blomgren & Saikkonen 2018).

Asiakkaiden tarvetta saada asianajoapua lisää edelleen se, että tuet ja palvelut on järjestetty sektoriorientoituneesti ja toimijoiden välinen yhteistyökyky on heikkoa (Peu-

ra-Kapanen ym. 2016). Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että sosiaalityössä toimitaan luomalla paikallisia verkostoja, organisoidutaan ja haetaan kumppaneita, joiden avulla voidaan vaikuttaa rakenteisiin (Abramovitz & Sherraden 2016, 596). Myöhemmin tässä julkaisussa Sirpa Karjalainen kirjoittaa siitä, kuinka viranomaisten väliseen yhteistyöhön ja sektorirajat ylittävään toimintaan on panostettu taloussosiaalityön kehittämisen yhteydessä PRO SOS -hankkeessa. Monimutkaisessa palvelujärjestelmässä tarvitaan tietoa ja monenlaista asianajoa ihmisten auttamiseksi yli sektorirajojen.

Kohtaamisia

Sosiaalityössä toimitaan vuorovaikutussuhteessa ihmisten kanssa tilanteissa, joissa ihminen etsii apua ratkaistakseen vaikeuksia (Jokinen 2008, 117). Kohtaamisen merkitys on suuri myös taloudellisesti haavoittuvassa asemassa olevien kohdalla (Sherraden ym. 2017, 132–133). Lähtökohtaisesti kohtaamisessa tuen ja kontrollin läsnäolo vaihtelee ja vuorovaikutussuhteet ovat moninaisia (ks. Granfelt 2013, 229). Kuitenkin vuorovaikutussuhteessa on pitkälti kyse läsnäolosta sekä pyrkimyksestä ymmärtää asiakkaan tilanne ja hänen maailmansa (Jokinen 2008, 117; Granfelt 2013, 234). Tässä *kohtaaminen* viittaa asiakkaan ja työntekijän vuorovaikutussuhteeseen yhdistyvään psykososiaaliseen tukeen, jolla pyritään vahvistamaan taloudellista toimintakykyä.

Taloudellisesti haavoittuva asema merkitsee yksilöiden, kotitalouksien ja yhteisöjen hyvinvoinnin epävakautta sekä alttiutta taloudelliselle epävakaudelle tilanteessa, jossa toimintaympäristö on muutoksessa (Moser 1998, 3). Esimerkkinä tästä voi toimia perustoimeentulotuen Kela-siirron seurausten myötä herännyt huoli muutoksen vaikutuksista heikossa asemassa olevien väestöryhmien mahdollisuuksiin saada tarvitsemansa palvelu (Näätänen & Londén 2018, 50–53). Haavoittuvassa asemassa olevat tarvitsevat tukea ja sitä, että heidän kykyään vastata muutoksen aikaisiin riskeihin ja selviytyä niistä vahvistetaan (Moser 1998, 3). Tämä ei toteudu yksinomaan vastaamalla taloudellisten resurssien puutteeseen. Tarkoituksenmukainen tuki merkitsee sitä, että asiakastilanteen arviointi ja sovellettavat ratkaisut nojaavat kokonaisvaltaiseen näkemykseen ihmisen tilanteesta (Despard ym. 2012, 348; Fenge 2012, 506). Kokonaisvaltainen näkemys kattaa erilaisia elämän osa-alueita osana taloudellisten toimintaedellytysten kokonaisuutta: työmarkkinat, terveyteen liittyvät tekijät, palvelut, etuudet ja erilaiset toimeentuloon ja talouden hoitoon liittyvät asiat, asuminen, kotitalouden rakenne ja erilaiset sosiaaliseen pääomaan yhdistyvät tekijät (muun muassa, ks. Moser 1998; Fenge 2012, 507).

Kokonaisvaltainen lähestymistapa huomioi myös psykososiaalisen ulottuvuuden. Asenteet, arvot ja tunteet vaikuttavat ihmisten taloudelliseen käyttäytymiseen perustavanlaatuisella tavalla (Vitt 2009). Toimeentulovaikeudet ovat kompleksisia, ja niihin kietoutuu toivottomuuden, neuvottomuuden, häpeän, syyllisyyden sekä arvottomuuden tunteita. Pitkään jatkuneet rahahuolet saattavat myös johtaa siihen, että ihminen kadottaa uskon omiin kykyihinsä ja tulevaisuuteen. (Hawkins & Kim 2012, 195.) Terveysongelmat, riippuvuudet ja erilaiset arkiset elämänhallinnan vaikeudet muodostavat vyyhdin, jossa raha-asiat osaltaan kuormittavat ihmistä (ks. Peura-Kapanen ym. 2016, 48). Asiakkaan voimavarojen vahvistaminen edellyttää psykososiaalisten toimintavalmiuksien tukea (Despard & Chowa 2010, 26; Wolfsohn & Michaeli 2014, 6). Tämän perusteella vuorovaikutuksellisessa suhteessa tapahtuva kohtaaminen ja ymmärretyksi tuleminen asettuvat työskentelyn ytimeen. On pystyttävä tukemaan ihmistä ja rakentamaan luottamusta käyttäen empatiaa ja syyllistämättä ihmistä (Despard & Chowa 2013). Tämän tyyppisestä tuesta ja sen toimivuudesta ovat tutkimuksessa kertoneet esimerkiksi vel-

kaantuneet, jotka kokevat tulleeensa parhaiten palveluiksi silloin, kun apu on syntynyt vuorovaikutuksellisessa suhteessa, osana kokonaisvaltaista kohtaamista (Peura-Kapanen ym. 2016, 48).

Luottamus siihen, että raha-asiat on mahdollista saada järjestetyksi ja apua on saatavilla, syntyy usein vuorovaikutuksessa auttajan kanssa yksilökohtaisissa kohtaamisissa. Vuorovaikutukseen ja motivointiin sekä asenteisiin yhdistyviä näkökohtia käsitellään lisää myöhemmin tässä julkaisussa muun muassa Hanna Pieviläisen ja Johanna Sällisen kirjoittamissa luvuissa.

Moniulotteisesta taloudellisen toimintakyvyn vahvistamisesta

Olen edellä esittänyt, miten taloudellista toimintakykyä pyritään vahvistamaan sosiaalityöllä kokonaisvaltaisesti talouden ja toimeentulon kysymyksiä lähestymällä. Sosiaalityöntekijällä on oltava tietoa taloudellisista asioista (esimerkiksi luotoista, veloista, velanhoidosta, ulosotosta ja säästämisestä). Kuitenkaan pelkkä talouden tuntemus ei sosiaalityössä ole ratkaisevaa ihmisten taloudellisen toimintakyvyn vahvistamiseksi. (Sherraden, Laux & Kaufman 2007.) Ihmisten tukeminen vaatii lisäksi ymmärrystä siitä, kuinka erilaiset elämäntilanteet ja -vaiheet sekä sosioekonominen ja kulttuurinen tausta vaikuttavat ihmisten taloudelliseen käyttäytymiseen. Ratkaisevaa on näkemys ja tieto siitä, kuinka asenteet ja arvot vaikuttavat taloudelliseen käyttäytymiseen, sekä vaikuttaminen rakenteisiin ja instituutioihin, jotka luovat niitä olosuhteita, joissa taloudellinen toimintakyky voi vahvistua. (Sherraden ym. 2007.)

Sosiaalityötä pyritään kehittämään, jotta sen avulla voidaan vahvistaa taloudellista toimintakykyisyyttä moniulotteisesti. Kehittämistyötä tehdään niin yksilökohtaisten palveluiden, ammatillisen osaamisen kuin rakenteisiin vaikuttamisenkin tasolla. Tavoitteena on kehittää työmuotoja, osaamista ja rakenteita siten, että taloudellisen tuen tarpeessa olevien mahdollisuudet saada apua parantuisivat ja taloudellinen toimintakyky vahvistuisi. Tämä toteutuu optimaalisesti sosiaalityöntekijöiden ja muiden toimijoiden osaamista lisäämällä, taloudellisesti heikossa ja haavoittuvassa asemassa olevien ja taloudellisen tuen parissa toimivien ammattilaisten verkostoja vahvistamalla ja yhteistyötä kehittämällä.

Kirjallisuus

- Aaltio, E. 2013. Hyvinvoinnin uusi järjestys. Helsinki: Gaudeamus.
- Abramovitz, M. & Sherraden, M. 2016. Case to cause: back to the future. *Journal of social work education* 52 (1), 89–98.
- Alkire, S. 2005. Why the capability approach. *Journal of human development* 6 (1), 115–133.
- Atkinson, A., McKay, S., Kempson, E. & Collard, S. 2006. Levels of financial capability in the UK: results of a baseline survey. Bristol: University of Bristol.
- Birkenmaier, J. 2012. Promoting bank accounts to low-income households: implications for social work practice. *Journal of community practice* 20 (4), 414–431.
- Blomgren, S., Karjalainen, J., Karjalainen, P., Kivipelto, M., Saikkonen, P. & Saikku, P. 2016. Sosiaalityö, palvelut ja etuudet muutoksessa. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 4/2016.
- Blomgren, S. & Kivipelto, M. 2012. Valtaitus: Valtakunnallinen aikuissosiaalityön kartoitus. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 27/2012.

- Blomgren, S. & Saikkonen, P. 2018. Toimeentulotuki uudistus haastoi kuntien ja Kelan yhteistyön: kuntakyselyn tuloksia. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Tutkimuksesta tiiviisti 7/2018.
- Braunstein, S. & Welch, C. 2002. Financial literacy: an overview of practice, research, and policy. Federal reserve bulletin, November 2002, 445–457.
- Despard, M. & Chowa, G. 2010. Social workers' interest in building individuals' financial capabilities. *The journal of financial therapy* 1 (1), 23–41.
- Despard, M. & Chowa, G. 2013. Training social workers in personal finance: an exploratory study. *Journal of social work education* 49, 689–700.
- Despard, M., Chowa, G. & Hart, L. 2012. Personal financial problems: opportunities for social work interventions? *Journal of social service research* 38 (3), 342–350.
- Fenge, L.-A. 2012. Economic well-being and ageing: the need for financial education for social workers. *Social work education* 31 (4), 498–511.
- Frey, J., Sherraden, M., Birkenmaier, J. & Callahan, C. 2017. Financial capability and asset building in social work education. *Journal of social work education* 53 (1), 79–83.
- Godberg, G. 2012. Economic inequality and economic crisis: a challenge for social workers. *Social work* 57 (3), 211–224.
- Granfelt, R. 2013. Asumissosiaalinen työ läsnäolotyönä: kokemuksia naisten yhteisöstä. Teoksessa: M. Laitinen & A. Niskala (toim.) *Asiakkaat toimijoina sosiaalityössä*. Tampere: Vastapaino, 219–244.
- Hawkins, R. & Kim, E. 2012. The socio-economic empowerment assessment: addressing poverty and economic distress in clients. *Clinical social work journal* 40 (2), 194–202. DOI: 10.1007/s10615-011-0335-4.
- IFSW. 2016. Sosiaalityön kansainvälinen määritelmä. [Viitattu 13.5.2019]. Saatavana: <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>
- Johnson, E. & Sherraden, M. 2007. From financial literacy to financial capability among youth. *The journal of sociology & social welfare* 34 (3), 119–146.
- Jokinen, A. 2008. Sosiaalityö tukena ja kontrollina aikuisten kohtaamisessa. Teoksessa: A. Jokinen & K. Juhila (toim.) *Sosiaalityö aikuisten parissa*. Tampere: Vastapaino, 110–144.
- Kangas, S. 2011. Aikuissosiaalityön asiakkaat tänään. Teoksessa: P. Jouttimäki, S. Kangas & E. Saurama (toim.) *Uudistuva ja voimaannuttava aikuissosiaalityö: Visio vahvasta aikuissosiaalityöstä -hankkeen loppuraportti*. Socca. Työpapereita 2011:1, 15–51.
- Kankainen, L. 2012. Aikuissosiaalityön haasteet: institutionaalinen näkökulma kehittämishankkeiden kuvaamaan aikuissosiaalityöhön. Tampereen yliopisto. Sosiaalityön ammatillinen lisensiaatintutkimus.
- Kela. 2017. Toimeentulotuen siirto. [Viitattu 13.5.2019]. Saatavana: <http://www.kela.fi/toimeentulotuen-kela-siirto>
- Krumer-Nevo, M., Monnickendam, M. & Weiss-Gal, I. 2009. Poverty-aware social work practice: a conceptual framework for social work education. *Journal of social work education* 45 (2), 225–243.
- Lusardi, A. & Mitchell, O. 2009. Financial literacy: evidence and implications of financial education. *Trends and issues*, May 2009, 1–10. New York: TIAA-CREF institute.
- Moser, C. 1998. The asset vulnerability framework reassessing urban poverty reduction strategies. *World development* 26 (1), 1–19.
- Mäntysaari, M. 1991. Sosiaalibyrokraatia asiakkaiden valvojana: byrokratiatyö, sosiaalinen kontrolli ja tarpeitten sääntely sosiaalitoimistossa. Tampere: Vastapaino.
- Nussbaum, M. & Sen, A. 1993. Introduction. Teoksessa: M. Nussbaum & A. Sen (toim.) *The quality of life*. Oxford: Oxford university press, 1–8.

- Näätänen, A.-M. & Londén, P. 2018. Sosiaalibarometri. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.
- OECD. 2005. Improving financial literacy: analysis of issues and policies. Paris: OECD.
- Peura-Kapanen, L., Aalto, K., Lehtinen, A.-R. & Järvinen, R. 2016. Ylivelkaantumisen eston ja hoidon tehostaminen. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 26/2016.
- Pohjola, A. 2011. Rakenteellisen sosiaalityön aika. Teoksessa: A. Pohjola & R. Särkelä (toim.) Sosiaalisesti kestävä kehitys. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, 207–224.
- Robeyns, I. 2005. The capability approach: a theoretical survey. *Journal of human development* 6 (1), 93–114.
- Sen, A. 1999. Utveckling som frihet. Stockholm: Daidalos.
- Sherraden, M. 2010. Financial capability: what is it and how can it be created? University of Missouri. St. Louis center for social development. CSD working paper, 10–17.
- Sherraden, M. 2013. Building blocks of financial capability and asset development. Teoksessa: J. Birkenmaier, M. Sherraden & J. Curley (toim.) Financial capability and asset development: research, education, policy and practice. New York: Oxford university press, 3–43.
- Sherraden, M., Birkenmaier, J., McClendon, G. & Rochelle, M. 2017. Financial capability and asset building in social work education: is it the "big piece missing"? *Journal of social work education* 53 (1), 132–148.
- Sherraden, M., Laux, S. & Kaufman, C. 2007. Financial education and social work. *Journal of community practice*.
- Stuart, P. 2013. Social workers and financial capability in the profession's first half-century. Teoksessa: J. Birkenmaier, M. Sherraden & J. Curley (toim.) Financial capability and asset development: research, education, policy and practice. New York: Oxford university press, 44–61.
- University of Maryland. 2010. Financial social work initiative. [Viitattu 1.12.2017]. Saatavana: <http://www.sw.umaryland.edu/fsw/>
- Viitasalo, K. 2018. Äitien pyrkimykset ja toimintamahdollisuuksien valikko: käsitteellinen tutkimus äitien taloudellisista toimintamahdollisuuksista. [Verkkojulkaisu]. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Väitösk. Saatavana: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7340-7>
- Vitt, L. 2009. Values centered financial education: understanding cultural influences on learners' financial behaviors. Denver: National endowment for financial education.
- Waldegrave, C. 2005. "Just therapy" with families on low incomes. *Child welfare* 84 (2), 265–276.
- Wolfsohn, R. & Michaeli, D. 2014. Financial social work. *Encyclopedia of social work*. DOI: 10.1093/acrefore/9780199975839.013.923.